

Han elskede sine Folk

Taler

Christian N. Keyser

Dato

28 mars 1844

Sted

Christiania

Omstendigheter

Universitetets sørgehøytid ved kong Carl Johans død

1 Tonerne ere forstummede, Alt er taust og Alt er saa sort om os, - det er ei uden Betydning; thi Kong Carl Johan er dod! O skjenk ham en evig Fred Herre Gud og lad et bestandigt Lys lyse for ham!

5 Kongeriget Norges Statholder, Hs. Maj. Kongens Raad, Universitetets hoiærværdige Procantsler, Rigets øverste Dommere og øvrige tilstedeværende troe Embedsmænd, Universitetets Lærere og Studerende, Medborgere!

10 Norge sørger - det er Mandens Taare, som har mistet sin Fader - mandig, men dyb er Sorgen, og værdigen udtalt i Tale og Digt. Ogsaa Universitetet, denne Planteskole for dem, der stulle træde i Fædrelandets og Kongens Tjeneste, Universitetet, der saa saare vel bør vide at vurdere og erindre det Herlige og Gode, Universitetet, der saa ofte her har høitidelig holdt den Mands Fødselsdag, som nu hviler paa Baaren, medens Hans Aand velsignende skuer ned - det haabe
15 vi - paa os og paa et Folk, som han elskede og elsker - ogsaa vi mine kjære Medlærere og Medstuderende ønske ved denne sørgelige Anledning at udtale de Følelser, som maa vækkes hos os Alle ved en Faders Bortgang fra sine Børn og Undersaatter, en kraftig og virksom Konges og Helts fra Verden. Man har overdraget mig at tolke disse Følelser, og jeg har bedet Gud, at jeg maatte kunne
20 gjøre det paa en Maade, som var Sagens høie Gjenstand, og mine Foresattes Tillid værdig, og jeg tør maaske tilføie, som kunde udtrykke mit eget Hjertes stille men dybe Følelse.

Verden har tabt en kraftig og virksom Helt. Allene fra denne Standpunct
25 betragtet maa Carl Johans Død vække Deeltagelse hos hver den, som tager levende Andeel i sin Slægts Udvikling og dens Skjæbner. De store Aander ere sjeldne, og desværre synes det ofte, skjøndt en almægtig og alviis Haand vender

Alt til det Bedste, at de i deres egennyttige ærgjerrige Gang, meer søge deres eget
30 end Medmenneskers Vel. Ødelæggende suser Sværdet i Erobrerens Haand over
Landene, ærgjerrige umættelige storme hans Skarer over fredelige Folk; Aanden
har store, maaske endog efter sit egenraadige Skjøn velgjørende Formaale, men
intet Hensyn tages til Herrens Villie, og Herren siger: "mine Veie ere ikke Eders
35 Veie" og Herrens Veie ere dog alle rette, derfor Vee den Mand, som sætter sine
over hans! snart vil han høre Røsten, som lyder til Havets brusende Bølge:
"hertil og ei videre", ogsaa til ham at sige: stands! din Bane er endt! du arbeidede
ei med mig, derfor har du ei heller fuld og inderlig Tilfredshed, som kun findes i
et mig hengivet Liv, og dit Navn staaer ei saa høit antegnet i Livets Bog, som i
Menneskenes Aarbøger. Men vel den, der som vor høisalige Konge Carl Johan,
40 en sand Riddersmand uden Frygt og uden Dadel, kan forlade Livet med den
Bevidsthed - i det han i al Ydmyghed erkjender sin menneskelige Skrøbelighed -
at han i et bevæget, ofte stormfuldt, ofte fristet, ofte bekymret, vel ogsaa kræket
Liv, aldrig forlod Ærens og Samvittighedens Bud, at han paa den Vei, hvorpaa
han steg opad til Thronens Hæder, en Vei, der for saamangen Helt betegnedes
45 med Voldsomhedens og Tyranniets blodige Spor, vidste, skjøndt brugende
Sværdet med kraftfuld Haand og ubetvingeligt Mod, at bevare
Menneskehedens skønneste Følelser, og midt under Krigens Rædsler at vinde
baade sine seirende Soldaters og sine overvundne Fienders Agtelse og
Kjerlighed, og at han, da Forsynet endelig satte ham paa det ophøjede Sæde,
50 elskede sine Folk, og gjorde dem vel i det Hele, som i det Enkelte, saavidt et
Menneske formaaer; - og denne Bevidsthed kunde han have.

Mit Syn er for kort til at overskue, min Stemme for svag til at skildre Heltens
Bane mod Lauren, Kongens og Statsmandens mod sit ophøjede Maal, derfor
55 dvæler jeg helst ved dette sidste: han elskede sine Folk. Historien har optaget og
vil altid optage hans Navn som et af de ypperste der er tegnet i dens Aarbøger,
og sætte en værdig og fortjent Bauta paa hans Grav; men skulde der ikke være en
Bauta, som var ligesaa skjøn og som gav ham for en stor Deel sin egentlige Værd
og Betydning. Det norste Hjerter nærer dybe, sterke og varige Følelser, dette
60 Hjerter skal være din Bautasteen, Kong Carl Johan, og Erkjendtlighed og
Kjærlighed skulle der staae faste som vare de udhuggede i Fødelandets Fjelde. -
Han var en Fader for tvende broderlige Folk - det indeslutter meget dette Ord;
dog ei for meget for hans store Aand; men vi erkjende det jo ogsaa, og medens vi
reise Mindekors over saa mangen Grav, der gemmer vore Kjæres Støv, over
65 Fader og Moder, Ven og Viv og Børn, ville vi ei glemme at reise et Mindekors i
vort Hjerter for den Drot, som elskede os og som vi elskede. Hans Støv hviler ei i

vor Fædrenejord, men i Mindets Hal vandrer hans faderlige, ærværdige, kraftige Gestalt for vort Øie og vor Ihukommelse; han er ikke i mere levende Erindring hos Broderfolket end hos os. Vi have meget at takke ham for som Fader.

- Hans øvrige Foranstaltninger som Konge for sine Undersaatteres Vel ere mange og priisværdige, men kunne ei være Gjenstand for de Ord, som ved denne Leilighed skulle udtales, Tiden vilde ogsaa sandelig blive for kort; men som Han i denne Henseende har viist sig som Fader mod sit Norge, saaledes har han ogsaa med Hensyn til dets Oplysning og Fremme i aandelig Henseende viist sig som saadan. Krigeren, opdraget paa Slagmarken, Helten, der fører Sværdet for at værne om Nationers Held, vender han ogsaa, kan og vil han vende sin Opmærksomhed paa de Institutioner, der representere de aandelige, intelleetuelle Interesser? Ja han kunde og vilde! Vee den Fyrste, som miskjender at sand Oplysning er Folkenes Styrke, er den Centralsol, hvorfra en frivillig Lydighed udgaaer i alle Folkelivets Dele, en levende Lydighed, som aldrig kan erstattes ved Despotiets, døde fremtvungne, der kun varer saalænge som Svøben, der fremtvinger den. Denne Oplysning kan for en kortere eller længere Tid tage en feilagtig Retning af forskjellige Aarsager, men Omsorgen for den maa aldrig tabes af Syne, og vor forevige høie Fyrste gjorde ei heller dette. Han havde Almueoplysningens Befordring for Øie, flere lærde Skolers Oprettelse, Seminariers Indretning, enkelte Universitetslæreres Understøttelse til Udgivelse af Skrifter, til Reiser m. m., at siden 1832 300 Spd. aarligen have været udbetalte som Universitetsstipendier for trængende Studerende, hvilken Gave efter Hs. Majestæt Carl Johans Tilsagn vil vedblive som en stedsevarende Legat; at han i 1824 har udnævnt sin høie Søn, vor nuværende Konge, til Universitetets Cantsler; at han har betænkt enkelte af Universitetets Samlinger med forskjellige Gaver, at han har understøttet flere lærde Skoler, navnlig Stavanger, Skien, Fredrikshald; - Alt dette vidner dog visseligen om, at den hengangne Fader ei har været ligegyldig for det fornemste ved sine Børns Opdragelse; - og hvad det Ydre angaaer, da have de forskjellige Fattiganstalter og Asylter modtaget mange Beviser paa hans Velgjørenhed, der ogsaa med Hensyn til flere Private i vort Fædreland strakte sig meget vidt. Dog - vor høisalige Konge vilde maaskee ei tillade, at dette vidtløftigere omtales; hvad der offentlig er foretaget, er offentlig bekjendtgjort, hvad der i det Skjulte er uddeelt, vides af os ei med Vished, men det er optegnet der, hvor mange mange Trængende, Enker og Faderløse, nu velsignende modtage ham, og det vil ikke være glemt i de Gjenlevendes taknemmelige Minde.

Vor Fader har udstridt sin sidste Kamp med en Fjende som han ofte kjækt havde
traadt under Øie, naar Pligt og Ære bød det, men som dog endeligen beseirer
selv den Stærkeste af Støvets Børn. Kronen, der saa ofte herneden er tung, ja vel
110 stundom en Tornekronen, hviler ei længere paa det ærværdige Hoved, det
ildfulde varme Øie er lukket, og snart skal Baaren føre Heltens Been til den
Dødshal der gemmer Kongeliig; hans Slægt græder, hans Folk klage; Skjaldenes
Harper have tonet deres Drapa, Kirkens Velsignelse er lyst over den Henfarne. I
Videnskabernes Navn, paa det Sted, hvor hans egen Stemme lød til Folkets
115 kaarne Mænd, prise ogsaa vi hans Minde.

Konge-Ørnen har svunget sig op mod Solen, den skuer ned paa os, lader os bede
Gud, at vi alle, Ældre og Ungre, vandre saa, at det kan glæde den Forklarede, og
det ville vi, naar vi hver i vor Kreds samvittighedsfuldt og redeligt opfylde vor
120 Pligt, uden at ønske den Roes af Verden, der er blot mindre ustadig end dens
Dadel. Det er en Velsignelse, som hviler over den Ædles Grav, at hans Exempel
virker efter ham, hans Vandring har efterladt et lysende Spor, der viser Veien til
Udødelighed. Farvel paa din Vei, Kong Carl Johan vor Fader! det er virkelig en
Røst fra Norges Hjerter.

125 - Herre, din Fred over den som hviler, men din Fred og dit Lys ogsaa over os
som vandre herneden, at vi engang glade og frimodige kunne møde vor Herre
Konge i hine Boliger, hvor han nu nyder Kongernes Konges Fred efter sit
daadfulde Liv. - Og i saadanne Bestræbelser kunne vi altid vente Understøttelse
130 af den Mand, som nu bærer Kronen, som nu kaldes Landets Fader. Som
Yngling har han allerede været kjendt og elsket af Norges Folk, med Jubel har
han været modtaget i Krigernes Rækker, med Jubel er han hilset langs Norges
Kyst, og ofte have vi længtes efter at skue hans venlige og dog saa kongelige
Aasyn blandt os.

135 - Herrens Haand saarer og læger, og ligesaamegen Grund som vi have til at sige
Kong Carl Johan et hjerteligt og rørt Farvel, ligesaamegen have vi til at sige:
Velkommen Kong Oscar til din Faders Throne, velkommen til gamle Norges
Kongestol! Vi haabe trygt paa din Kraft i Farens Stund, paa din Viisdom i
140 Raadet, paa din Beskyttelse for Videnskaberne, paa din Velvillie mod et trofast
Folk, og med inderlig Tillid ere vi trygge for at vore Forhaabninger ei vorde
skuffede, men tro fast, at Norges Udvikling i sand Frihed og Velvære vil blive
Gjenstand for din Omhu. Og skulde vi tiltrænge nogen Borgen herfor, da have
vi den først i vor Konges Person, dernæst i hans høisalige Faders Minde, hvis

Villie Hs. Maj. altid vil agte, og som vil forene sig med hans egne høihjertede Følelser, for at vaage over de Institutioner, der i en Række af Aar have gjort Norge agtet af Folkene og lykkeligt i sig selv, saavidt menneskelig Ufuldkommenhed tillader det. Udviklingen af Folkets vigtigste Interesser:

150 Lovgivningen, Oplysningen, Landbrug, Handel og Industrie samt Forsvarsvæsenet, hvilke forberedende ere behandlede, vil skride fremad under en kraftig Ledelse forbundet med Folkets Kjærlighed og Kjærlighed til Folket. Ogsaa her vil det vise sig, hvorledes Christendommens Aand, som er Kraftens, Kjærlighedens og Sindighedens, er den, som ene lykkeliggjør Folkene, og dette
155 vort kjære norske Folk vil erkjende, at kun ved den gjensidige og bestandige Udøvelse af disse Dyder, - en dyrebar Arvelod fra Fædrene - kan Landslykke og Hæder trives. Vor Fyrste vil erindre dette og vi ville erindre det, Ældre og Ungre.

160 Vi Embedsmænd og vordende Embedsmænd have et stort Ansvar med Hensyn til Folket og Kongen, og Folkets og Kongernes Konge, men naar hiin Aand besjæler os, ville vi ei have arbeidet forgjæves: Kraften vil værne om en ældgammel Hæder og en elsket Fyrste og hans Æt. Kjærlighed vil udelukke den hule Egoisme, som under store Ord og Skrig skjuler sine ærgjerrige Planer og
165 den vil varme Hjerterne til uden Bram og Ophævelser at virke for gamle Norges Vel. Sindigheden vil dæmpe det for varme Blod som vel undertiden ruller i den ærlige Normands Bryst, og som et Foster af Kraften og Kjærligheden, vil den beskyttende holde sin Ægide over de Institutioner, som have bragt, og i deres Udvikling mod Fuldkommenhed under Guds Varetægt ville bringe Velsignelse
170 over et frit og ædelt Folk.

Hil dig da Kong Oscar den Første, Norrigs og Sverriges Konge! Herren drage foran Dig paa dine Veie, Han som har kaaret og sat dig til tvende Folks Fader. Dine Børn ere mange, men din Villie er god, din Haand er kraftig som den, og
175 dit Øie er skarpt for at see og randsage deres Tarv! deres Kjærlighed er dit Spirs Magt, deres Vel Din Ære! Herren velsigne Hs. Maj. Kongen! Han tage i sin Varetægt Hendes Kgl. Majestæt Dronningen, han tømte og styrke dem, som og Hendes Maj. Enkedronningen og den Kongelige Familie i deres dybe Sorg. Hvor Sorgen rammer haardest, der giver den algode Gud ogsaa Kraft til at bære
180 den, og Kjærligheden til de Efterladte vil leve hos os ved Siden af Mindet som den Hengangne efterlod sig i Folkets Hjerter. Gud signe de unge Prindser, den unge Prindsesse og lade dem vorde deres høie Fader og Moder til Ære og Glæde! Guds Velsignelse over vort Broderfolk og over vort elskede Fødeland. Herre du

185 seer hvor vore Hjerter brænde, naar vi bede for vort Fødeland, naar vi nævne
Norges kjæreNavn! Lad Fred hvile over vore Landemærker, Viisdom over vore
Raad, Fromhed i vort Sind. Velsign Videnskabernes Haller og lad Dit Lys være
for dem alle nær. Guds frygt er Rigernes Styrke, i den er Fyrstens

190 Kraft, i den er Folkets Erkjendtlighed og dets Haab, det sige vi med Tak til den
Gud, som tog og gav, idet vi love hans hellige Navn og Raad af ganske Hjerter. I
den almægtige Guds Navn Farvel og Tak, Kong Carl Johan! Hil være Kong
Oscar ! Jeg har talt.

195

Kilde

Taler og Cantater ved Sørgefester i Christiania i Anledning af Hs. Maj. Kong Carl Johans Død. Christiania
1844, s. 3-10.

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/han-elskede-sine-folk>

200

205

210

215

220